บทที่ 4

ผลการทดลอง

4.1 การเตรียมยีสต์แห้ง

ยีสต์เหลวที่นำมาจากโรงงานครั้งละประมาณ 200 ลิตรจะมีปริมาณของแข็งทั้งหมด (total solid) อยู่ในช่วงร้อยละ 6.63-12.7 เมื่อทำแห้งด้วยเครื่องอบแห้งแบบลูกกลิ้งแล้วจะได้ยีสต์แห้งประมาณ 0.45-1.1 กิโลกรัมต่อยีสต์เหลว 10 ลิตร ยีสต์แห้งที่ได้จะเป็นแผ่นสีน้ำตาลบาง ๆ (flake) ที่ไม่มีกลิ่นแอลกอฮอล์เหลืออยู่

4.2 การวิเคราะห์คุณค่าทางอาหารของยีสต์แห้งและอาหารปลา

คุณค่าทางอาหารของยีสต์แห้ง มีดังนี้

ความชื้น (moisture)	ร้อยละ	3.34
โปรตีนในรูป crude protein ต่อน้ำหนักเปียก	ร้อยละ	40.30
โปรตีนในรูป lowry protein ต่อน้ำหนักเปียก	ร้อยละ	25.00
ไขมัน (crude fat) ต่อน้ำหนักเปียก	ร้อยละ	4.08
เยื่อใย (crude fiber) ต่อน้ำหนักเปียก	ร้อยละ	5.09
เถ้า (ash) ต่อน้ำหนักเปียก	ร้อยละ	3.59
คาร์โบไฮเดรต ต่อน้ำหนักเปียก	ร้อยละ	43.60

ส่วนคุณค่าทางอาหารของอาหารปลาที่ใช้ยีสต์แทนปลาป่นร้อยละ 0, 25 และ 50 ได้แสดงไว้ในตารางที่ 4-1

4.3 ผลของการทดลองเลี้ยงลูกปลากะพงขาวด้วยอาหารที่ใช้ยีสต์แทนปลาป่นในปริมาณต่าง ๆ กัน

ลูกปลากะพงขาวที่ใช้ในการทดลองเลี้ยงด้วยอาหารเม็ดเปียกที่ใช้ยีสต์แทนปลาป่นมีความยาวเฉลี่ยเมื่อเริ่มการทดลองเท่ากับ 4.60 ± 0.00 เซนติเมตร และน้ำหนักเฉลี่ยเมื่อเริ่มการทดลองด้วยอาหารสูตรที่ 1, 2 และ 3 เท่ากับ 1.55 ± 0.06, 1.57 ± 0.09 และ

ตารางที่ 4-1 คุณค่าทางอาหารของอาหารปลาสูตรที่ 1,2 และ 3 ซึ่งเป็นสูตรที่ใช้ยีสต์แทนปลาป่นร้อยละ 0,25 และ 50 ตามลำดับ

องค์ประกอบหลัก (ร้อยละต่อน้ำหนักเปียก)	สูตรที่ 1	สูตรที่ 2	สูตรที่ 3
ความชื้น (moisture)	31.63	29.81	28.24
โปรตีน (crude protein)	28.76	28.33	28.25
ไขมัน (crude fat)	11.05	9.24	7.31
เยื่อใย (crude fiber)	0.81	0.56	0.63
เถ้า (ash)	13.21	12.70	9.99
Nitrogen free extract	14.54	19.36	25.58

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.54± 0.06 กรัม ตามลำดับ จากการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับน้ำหนักและความยาวของลูกปลาทุก ๆ 2 สัปดาห์ได้ข้อมูลการเจริญเติบโตดังแสดงในตารางที่ ง-1 ถึง ง-3 และรูปที่ 4-1 และ 4-2 ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักกับความยาวของลูกปลาแสดงในรูปที่ 4-3

ลูกปลาที่ทดลองเลี้ยงด้วยอาหารสูตรที่ 1,2 และ 3 เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์มีความยาวเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากเดิม 4.60± 0.00 เซนติเมตรเป็น 7.06± 0.20, 7.30± 0.25 และ 6.96± 0.22 เซนติเมตร ตามลำดับ หรือมีอัตราการเจริญเติบโตในด้านความยาวเฉลี่ยตลอดการทดลองเป็น 0.41, 0.45 และ 0.40 เซนติเมตร/สัปดาห์ ตามลำดับ ซึ่งการเจริญเติบโตของลูกปลาที่ทดลองเลี้ยงด้วยอาหารทั้งสามสูตรนี้ไม่มีความแตกต่างกันในทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 5 เปอร์เซนต์ ดังแสดงการคำนวณในภาคผนวก จ และตารางที่ จ-1

การหาความสัมพันธ์ระหว่างความยาวและน้ำหนักของลูกปลาตลอดการทดลองดังแสดงการคำนวณในภาคผนวก ช พบว่ามีความสัมพันธ์กันดังนี้

อาหารสูตรที่ 1 $W = 0.0158\ L^{3.0163}$

หรือ $\log W = -1.8016 + 3.0163 \log L$

อาหารสูตรที่ 2 $W = 0.0153\ L^{3.0502}$

หรือ $\log W = -1.8148 + 3.0502 \log L$

อาหารสูตรที่ 3 $W = 0.0138\ L^{3.1073}$

หรือ $\log W = -1.8604 + 3.1073 \log L$

จะเห็นได้ว่าตัวเลขที่ยกกำลังของความยาวซึ่งเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงของน้ำหนักกับความยาวมีค่าประมาณ 3 ซึ่งเป็นไปตามกฎกำลังสามของ Rounsefell (50)

อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อปลาของสูตรที่ 1,2 และ 3 มีค่าเท่ากับ 5.04, 4.24 และ 5.23 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4-2 ทั้งสามค่านี้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 5 เปอร์เซนต์ดังแสดงการคำนวณในภาคผนวก ฉ และตารางที่ ฉ-1 และจากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความแตกต่างของอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อปลาโดยวิธี Least Significant Difference ซึ่งแสดงการคำนวณไว้ในภาคผนวก ช พบว่าที่ระดับ

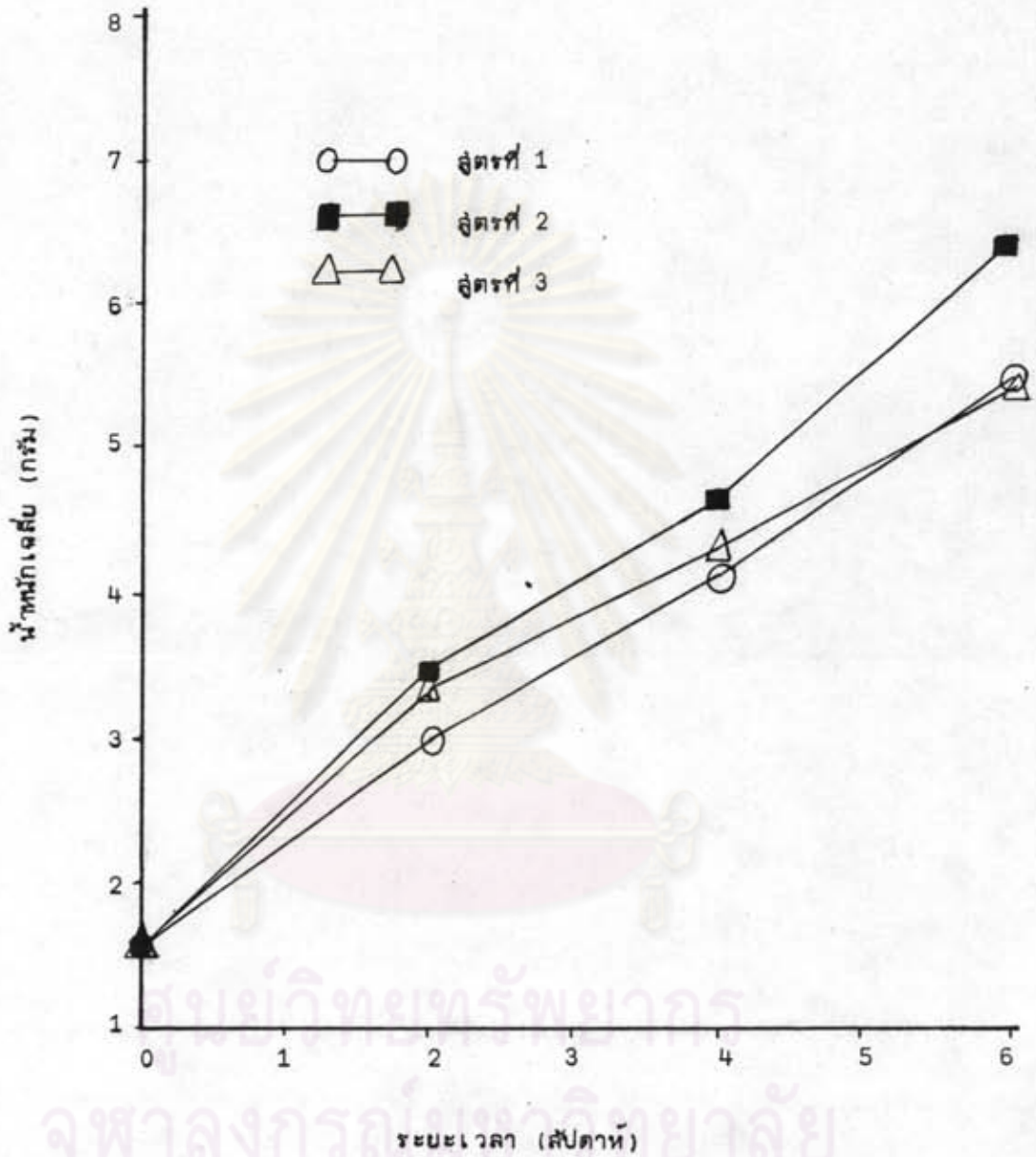

รูปที่ 4-1 แสดงอัตราการเจริญเติบโตด้านน้ำหนักของลูกปลากะพงขาว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

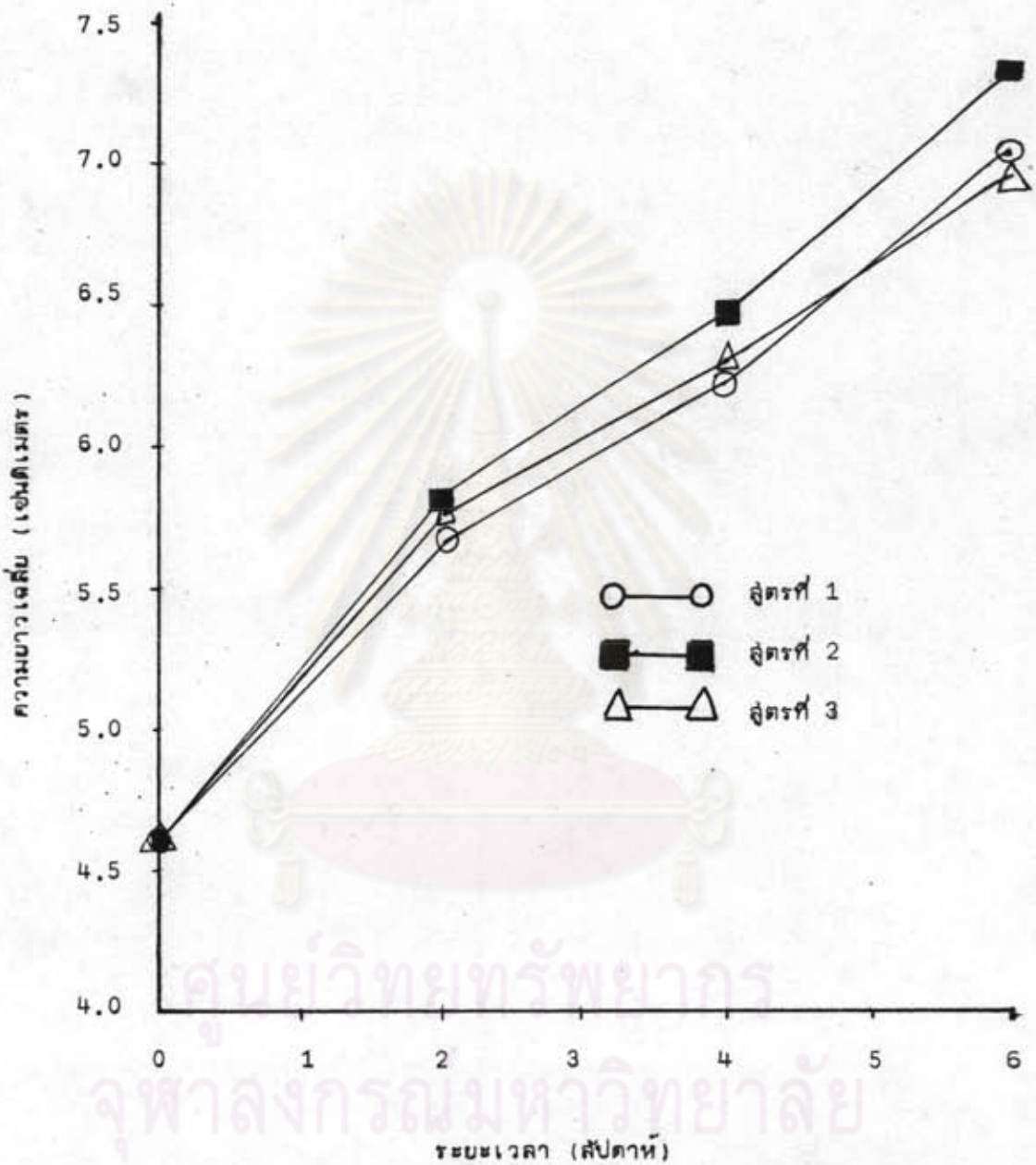

รูปที่ 4-2 แสดงอัตราการเจริญเติบโตด้านความยาวของลูกปลากะพงขาว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

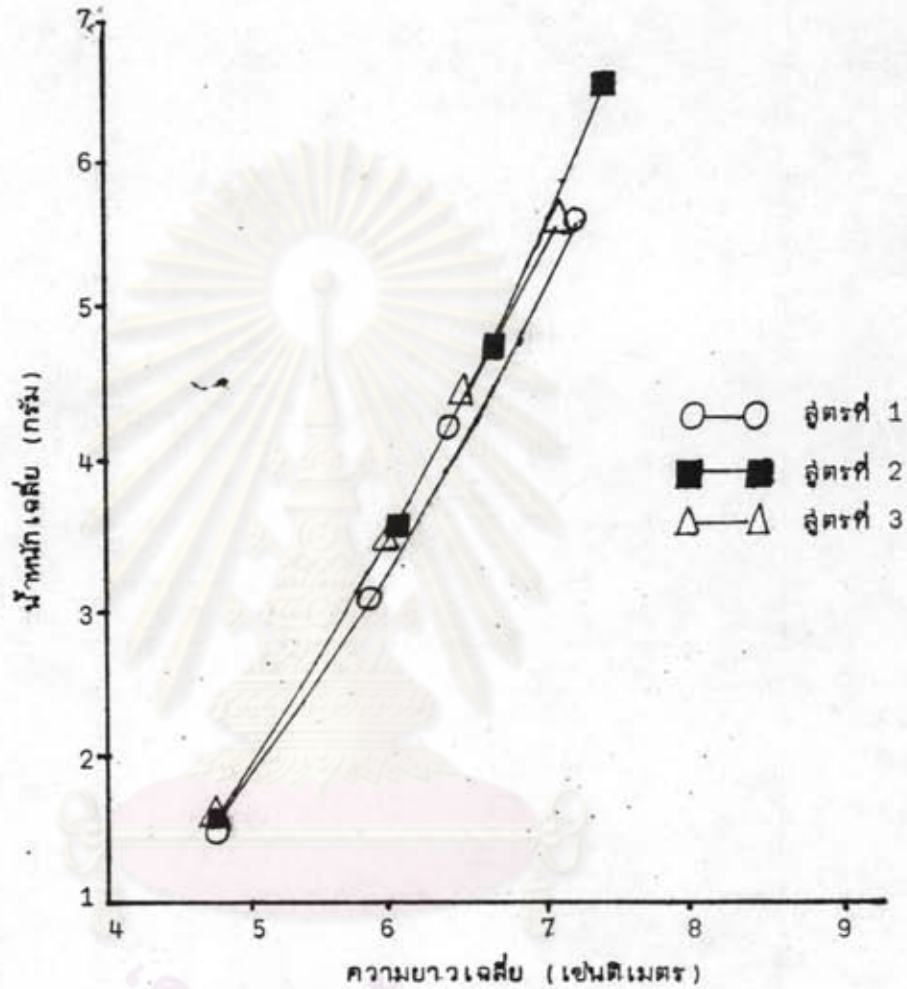

รูปที่ 4-3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักและความยาวของลูกปลากระพงยาว ที่ทดลองเลี้ยงด้วยอาหารสูตรต่าง ๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นัยสำคัญ 5 เปอร์เซนต์ สูตรที่ 1 ไม่แตกต่างจากสูตรที่ 2 และสูตรที่ 1 ไม่แตกต่างจากสูตรที่ 3 ด้วย แต่ระหว่างสูตรที่ 2 และสูตรที่ 3 มีความแตกต่างกันโดยสูตรที่ 2 ให้ค่าอัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อปลาต่ำกว่า

อัตราการเปลี่ยนโปรตีนเป็นเนื้อปลาของสูตรที่ 1,2 และ 3 มีค่าเท่ากับ 0.69, 0.84 และ 0.68 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4-3 ทั้งสามค่านี้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 5 เปอร์เซนต์ ดังแสดงการคำนวณในภาคผนวก ฉ และตารางที่ ฉ-2 และจากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความแตกต่างของอัตราการเปลี่ยนโปรตีนเป็นเนื้อปลาโดยวิธี Least Significant Difference ซึ่งแสดงการคำนวณในภาคผนวก ช พบว่าที่ระดับนัยสำคัญ 5 เปอร์เซนต์ สูตรที่ 1 และสูตรที่ 3 ไม่แตกต่างกัน แต่ทั้งสองสูตรนี้แตกต่างจากสูตรที่ 2 โดยสูตรที่ 2 ให้ค่าอัตราการเปลี่ยนโปรตีนเป็นเนื้อปลาสูงสุด

อัตราการตายของปลาทดลองทั้ง 3 สูตรแสดงไว้ในตารางที่ 4-4 ถึง 4-6 ซึ่งมีค่าค่อนข้างต่ำมากทั้ง 3 สูตร

ความเค็มของน้ำในบ่อทดลองอยู่ในช่วง 29-32 ส่วนในพันซึ่งถือว่าเป็นระดับปรกติ อุณหภูมิของน้ำในบ่อทดลองแสดงในรูปที่ ฌ-1 ของภาคผนวก ฌ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยตลอดการทดลองเท่ากับ 23.8 องศาเซลเซียส

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4-2 อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อปลา (food conversion ratio) ของลูกปลากะพงขาว ที่ทดลองเลี้ยงด้วยอาหารที่ใช้มิล์ค์แทนปลาป่นในปริมาณต่าง ๆ กัน ในระยะ 6 สัปดาห์

	สูตรที่ 1				สูตรที่ 2				สูตรที่ 3			
	บ่อ 2	บ่อ 6	บ่อ 9	บ่อ 12	บ่อ 1	บ่อ 5	บ่อ 7	บ่อ 11	บ่อ 3	บ่อ 4	บ่อ 8	บ่อ 10
ปริมาณอาหารที่ให้ทั้งหมด (กรัม)	738.5	537.5	780.4	700.0	731.6	716.6	700.3	750.8	709.8	679.4	586.8	716.4
น้ำหนักปลาทั้งบ่อที่เพิ่มขึ้น (กรัม)	138.8	111.9	154.2	141.1	187.9	192.6	144.5	166.7	150.4	136.5	107.5	124.5
อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อปลา*	5.32	4.80	5.06	4.96	3.89	3.72	4.85	4.50	4.72	4.98	5.46	5.75
อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อปลาเฉลี่ยแต่ละสูตร	5.04				4.24				5.23			

* อัตราการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อปลา = $\frac{\text{น้ำหนักอาหารที่ให้ทั้งหมด (กรัม)}}{\text{น้ำหนักปลาที่เพิ่มขึ้น (กรัม)}}$

ตารางที่ 4-3 อัตราการเปลี่ยนโปรตีนเป็นเนื้อปลา (protein efficiency ratio) ของลูกปลากะพงขาวที่ทดลองเลี้ยงด้วยอาหารที่ใช้มีลัดแทนปลาป่นในปริมาณต่าง ๆ กันในระยะ 6 สัปดาห์

	สูตรที่ 1				สูตรที่ 2				สูตรที่ 3			
	บ่อ 2	บ่อ 6	บ่อ 9	บ่อ 12	บ่อ 1	บ่อ 5	บ่อ 7	บ่อ 11	บ่อ 3	บ่อ 4	บ่อ 8	บ่อ 10
ปริมาณโปรตีนที่ให้ทั้งหมด (กรัม)	212.4	154.6	224.4	201.3	207.3	203.0	198.4	212.7	200.5	191.9	165.8	202.4
น้ำหนักปลาทั้งบ่อที่เพิ่มขึ้น (กรัม)	138.8	111.9	154.2	141.1	187.9	192.6	144.5	166.7	150.4	136.5	107.5	124.5
อัตราการเปลี่ยนโปรตีนเป็นเนื้อปลา *	0.65	0.72	0.69	0.70	0.91	0.95	0.73	0.78	0.75	0.71	0.64	0.62
อัตราการเปลี่ยนโปรตีนเป็นเนื้อปลาเฉลี่ยแต่ละสูตร	0.69				0.84				0.68			

* อัตราการเปลี่ยนโปรตีนเป็นเนื้อปลา = น้ำหนักปลาที่เพิ่มขึ้น (กรัม) / น้ำหนักโปรตีนที่ให้ทั้งหมด (กรัม)

ตารางที่ 4-4 จำนวนลูกปลากะพงขาวที่ตายในระหว่างการทดลองเลี้ยงด้วยอาหารสูตรที่ 1

	จำนวนลูกปลาในแต่ละบ่อ (ตัว)				จำนวนลูกปลาทั้งหมด (ตัว)	เปอร์เซ็นต์การตายสะสม
	บ่อ 2	บ่อ 6	บ่อ 9	บ่อ 12		
เริ่มการทดลอง	36	36	36	36	144	0
สัปดาห์ที่ 0-2	34	35	36	36	141	2.1
สัปดาห์ที่ 2-4	34	35	36	36	141	2.1
สัปดาห์ที่ 4-6	34	35	35	36	140	2.8

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4-5 จำนวนลูกปลากะพงขาวที่ตายในระหว่างการทดลองเลี้ยงด้วยอาหารสูตรที่ 2

	จำนวนลูกปลาในแต่ละบ่อ (ตัว)				จำนวนลูกปลาทั้งหมด (ตัว)	เปอร์เซนต์การตายสะสม
	บ่อ 1	บ่อ 5	บ่อ 7	บ่อ 11		
เริ่มการทดลอง	36	36	36	36	144	0
สัปดาห์ที่ 0-2	36	36	36	36	144	0
สัปดาห์ที่ 2-4	36	36	35	36	143	0.7
สัปดาห์ที่ 4-6	36	36	35	36	143	0.7

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4-6 จำนวนลูกปลากะพงขาวที่ตายในระหว่างการทดลองเลี้ยงด้วยอาหารสูตรที่ 3

	จำนวนลูกปลาในแต่ละบ่อ (ตัว)				จำนวนลูกปลาทั้งหมด (ตัว)	เปอร์เซนต์การตายสะสม
	บ่อ 3	บ่อ 4	บ่อ 8	บ่อ 10		
เริ่มการทดลอง	36	36	36	36	144	0
สัปดาห์ที่ 0-2	36	33	34	36	139	3.5
สัปดาห์ที่ 2-4	36	33	34	34	137	4.9
สัปดาห์ที่ 4-6	35	33	34	33	135	6.3

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.4 ผลของการทดลองใช้สารกันเสียในการถนอมอาหารปลาแบบเม็ดเปียก

จากการทดลองใช้สารกันเสียโปตัสเซียมซอร์เบต (potassium sorbate) ในการถนอมอาหารปลาแบบเม็ดเปียกด้วยความเข้มข้นต่าง ๆ กันโดยเก็บอาหารไว้ที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 56 วัน พบว่า

- อาหารที่ไม่ได้เติมโปตัสเซียมซอร์เบต (control) เกิดราให้เห็นเมื่อเก็บอาหารไว้ 3 วัน

- ที่ความเข้มข้นร้อยละ 0.1 อาหารชุดที่ 1 และ 2 เกิดราให้เห็นเมื่อเก็บอาหารไว้ 5 และ 3 วัน ตามลำดับ

- ที่ความเข้มข้นร้อยละ 0.3 อาหารชุดที่ 1 และ 2 เกิดราให้เห็นเมื่อเก็บอาหารไว้ 24 และ 22 วัน ตามลำดับ และในระยะดังกล่าวอาหารยังไม่เกิดอาการผิดปรกติทั้งในเรื่องกลิ่นและลักษณะเนื้อ (texture) ของอาหาร

- ที่ความเข้มข้นร้อยละ 0.5 และ 0.7 ไม่ปรากฏการขึ้นราให้เห็นในอาหารทั้งสองชุด แต่อาหารเกิดกลิ่นบูดและร่วนขึ้นหลังจากเก็บอาหารไว้ประมาณ 25 วัน

ผลของการตรวจหาปริมาณบัคเตรี ยีสต์ และราทุก 7 วันดังแสดงในรูปที่ 4-4 ถึง 4-7 และตารางที่ ง-4 ถึง ง-7 ในภาคผนวก ง พบว่าเกิดการเปลี่ยนแปลงของปริมาณบัคเตรี ยีสต์ และราในอาหารต่าง ๆ ดังนี้คือ

- อาหารที่ไม่ได้เติมโปตัสเซียมซอร์เบตและอาหารที่เติมโปตัสเซียมซอร์เบตร้อยละ 0.1 มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงของปริมาณบัคเตรี ยีสต์ และราคล้ายคลึงกัน โดยปริมาณบัคเตรี ยีสต์ และราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจนกระทั่งเกิดการขึ้นราที่มองเห็นได้ด้วยตาเปล่า ซึ่งเป็นสภาพที่โดยปรกติจะไม่นำไปใช้เลี้ยงปลาอีกต่อไป และเมื่อเก็บต่อไปเกิน 3 วันเส้นใยราจะมีปริมาณมากขึ้นจนปกคลุมทั่วผิวของอาหารทั้งหมด

- ในอาหารที่เติมโปตัสเซียมซอร์เบตร้อยละ 0.3 นั้นปริมาณบัคเตรี ยีสต์และราจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะหนึ่งและหลังจากนั้นเริ่มช้าลงจนกระทั่งเกิดการขึ้นราที่มองเห็นได้ด้วยตาเปล่า และเมื่อเก็บอาหารนี้ต่อไปปริมาณบัคเตรี ยีสต์ และราก็จะมากขึ้น เส้นใยราจะปกคลุมทั่วผิวของอาหารทั้งหมด

- อาหารที่เติมโปตัสเซียมซอร์เบตร้อยละ 0.5 และ 0.7 มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงของปริมาณบัคเตรี ยีสต์ และราคล้ายกัน เมื่อเก็บอาหารไว้นานขึ้นปริมาณบัคเตรี ยีสต์ และราจะลดลงอย่างช้า ๆ โดยในระยะแรก ๆ ลดลงช้ามากจนเกือบจะคงที่และหลังจากนั้นลดลงอย่างรวดเร็วเมื่อเก็บอาหารไว้ประมาณ 21 วัน

ผลของการตรวจสอบเชื้อบัคเตรีที่เจริญเติบโตในอาหารปลาที่เติมโปตัสเซียมซอร์เบตร้อยละ 0.5 และ 0.7 ที่เก็บไว้จนเกิดกลิ่นบูด (ประมาณ 25 วัน) พบว่าเชื้อบัคเตรีเหล่านั้นมีทั้งชนิดที่ย่อยโปรตีน(proteolytic bacteria) ชนิดที่ย่อยไขมัน(lipolytic bacteria) และชนิดที่สร้างกรดแลคติค (lactic acid bacteria)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

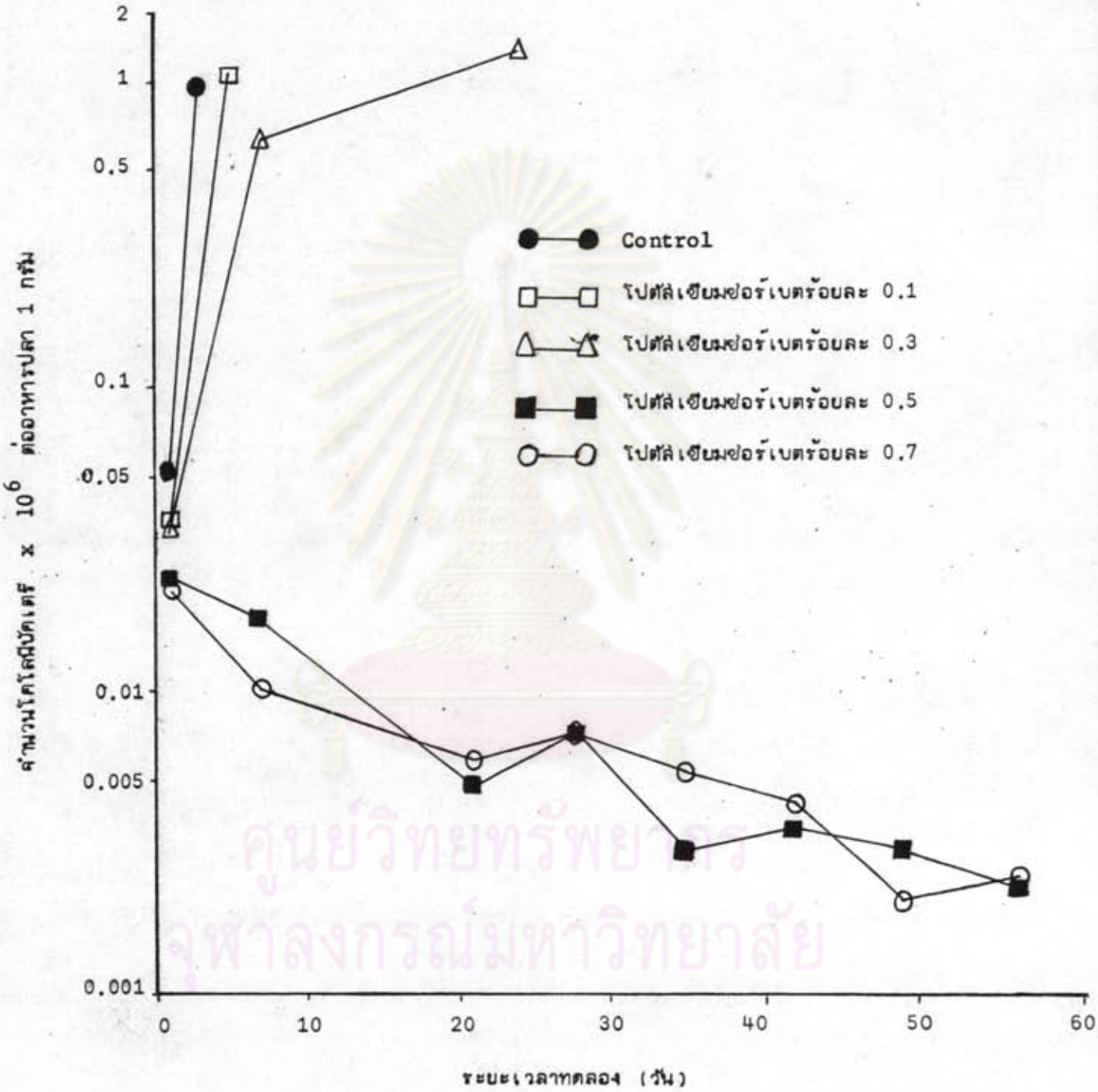

รูปที่ 4-4 แสดงปริมาณแบคทีเรีย ในอาหารปลาสูตรที่ 1 บ่มเชื้อที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 48 ชั่วโมง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

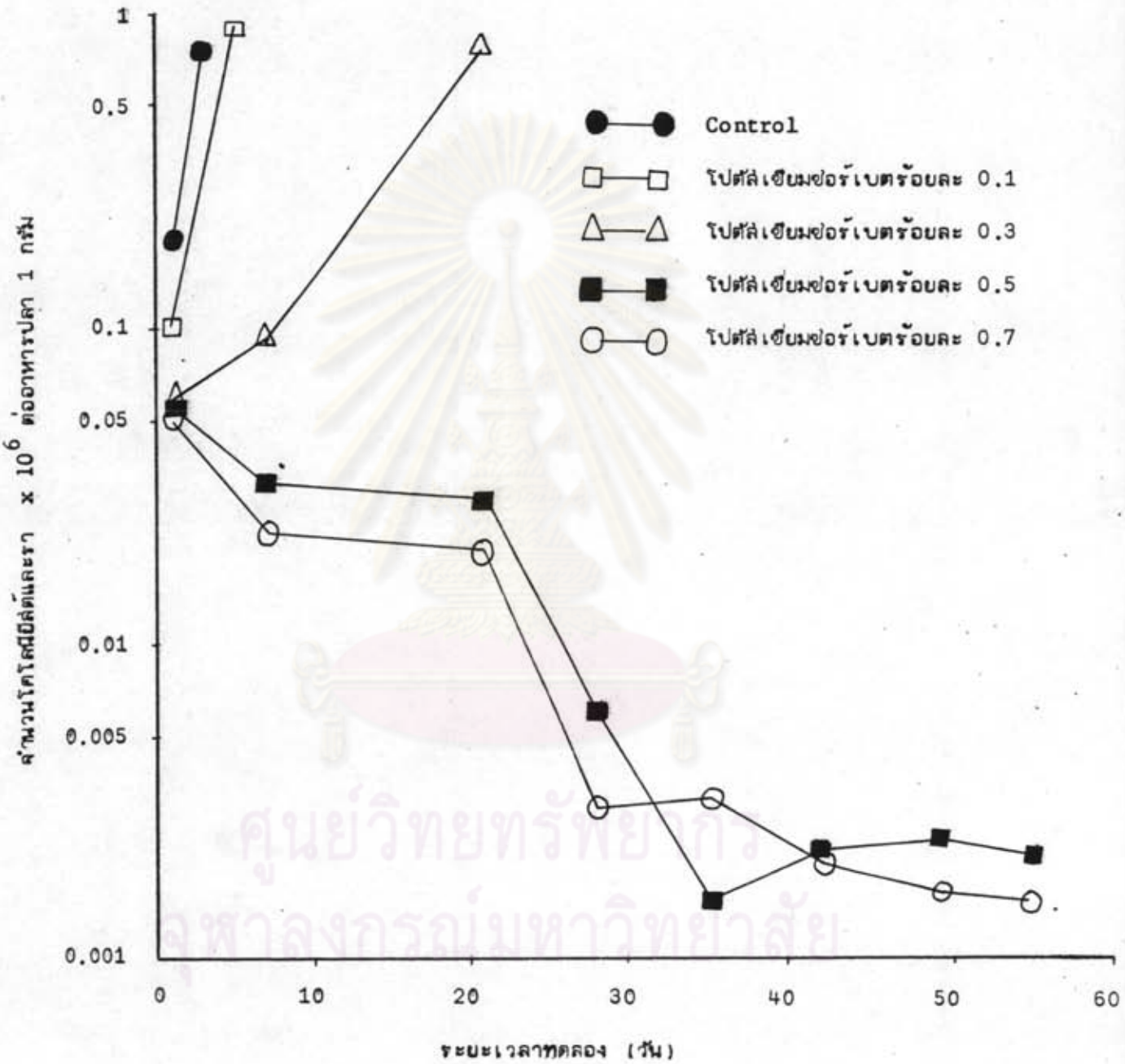

รูปที่ 4-5 แสดงปริมาณมีสต์และราในอาหารปลาอัดที่ 1 บ่มเชื้อที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 48 ชั่วโมง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

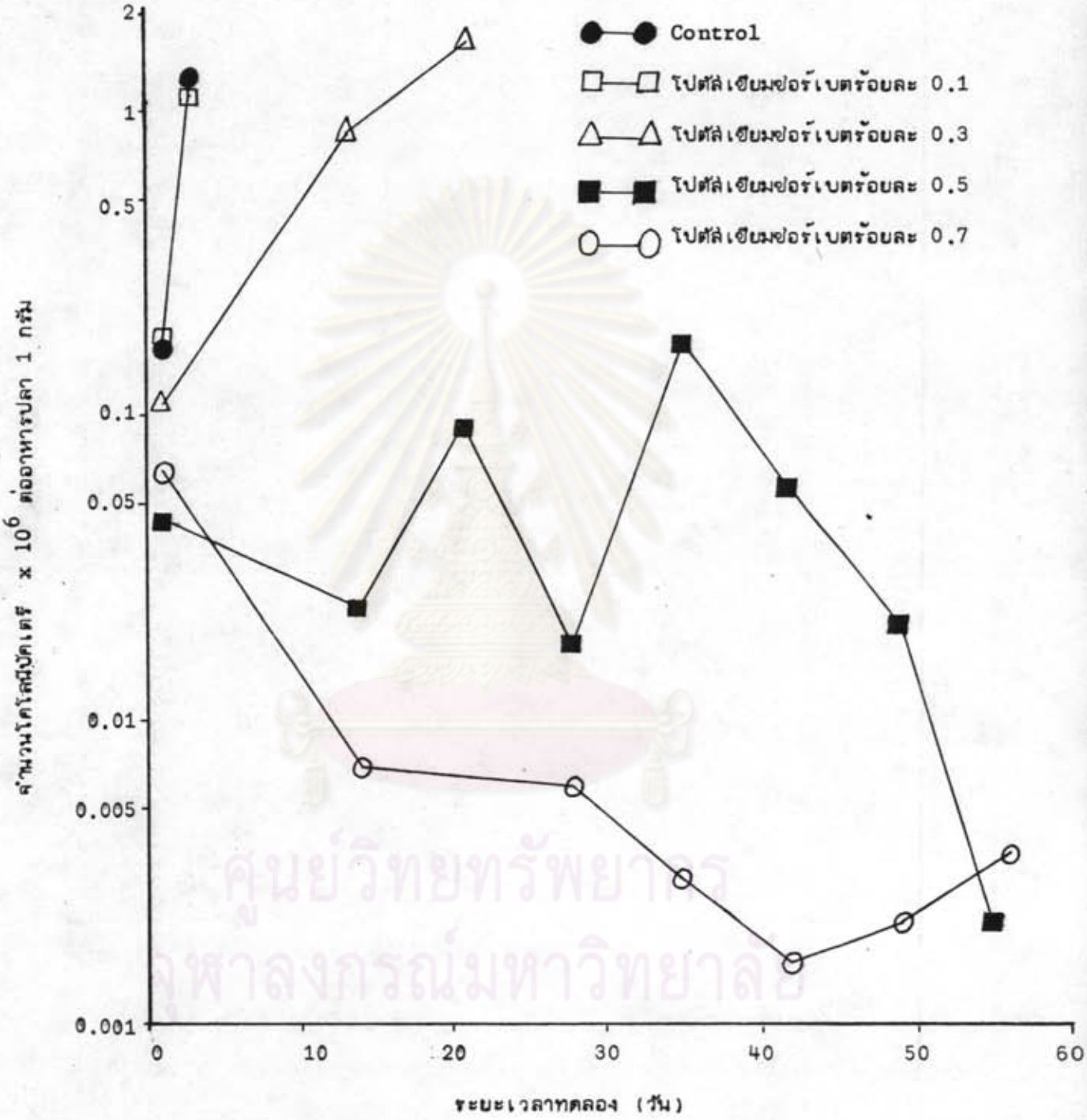

รูปที่ 4-6 แสดงปริมาณบัคเตรีในอาหารปลาชุดที่ 2 บ่มเชื้อที่อุณหภูมิ 37 องศาเซลเซียส เป็นเวลา 48 ชั่วโมง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

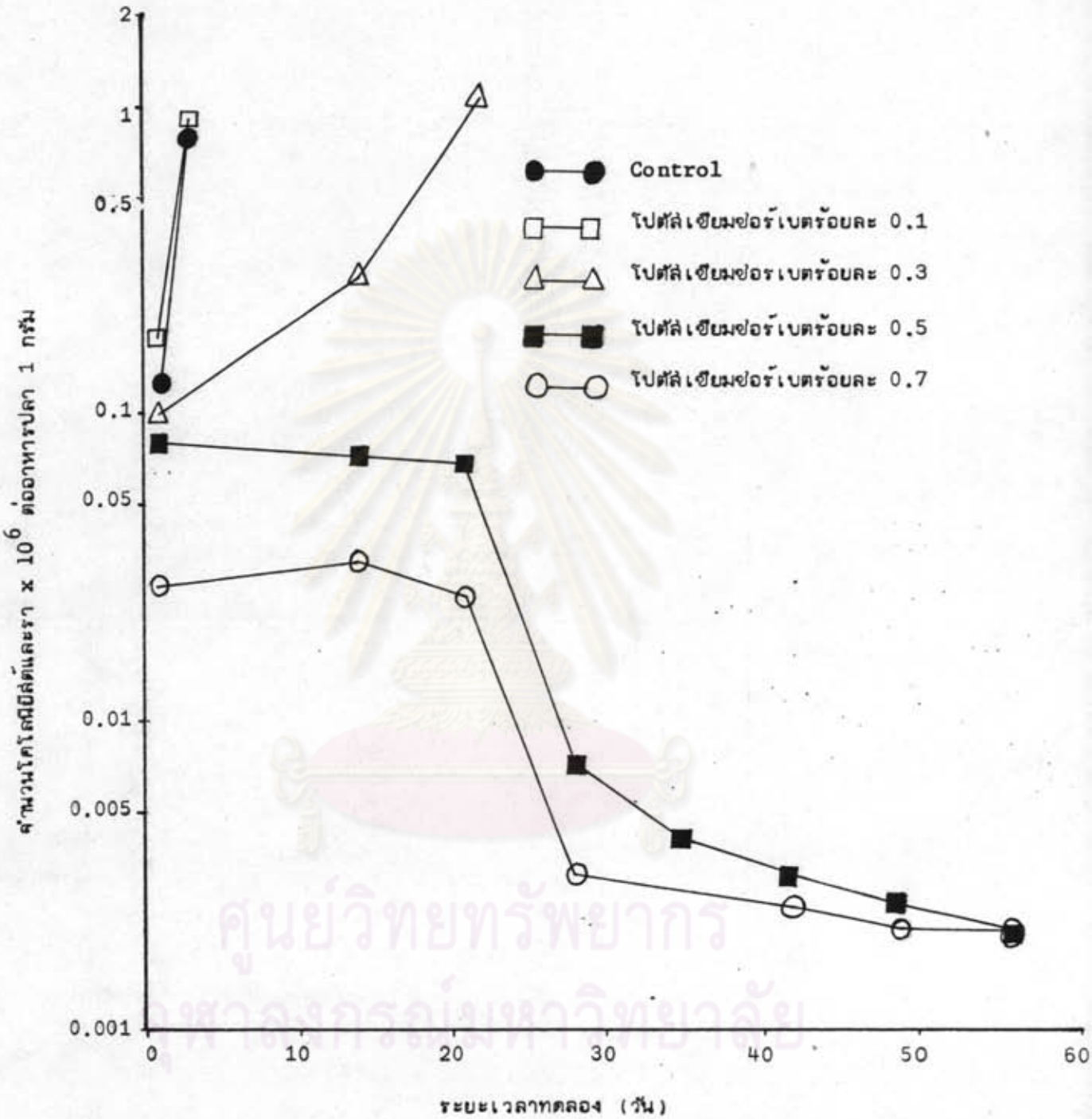

รูปที่ 4-7 แสดงปริมาณบัลต์และราในอาหารปลาชุดที่ 2 บ่มเชื้อที่อุณหภูมิห้อง เป็นเวลา 48 ชั่วโมง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย